

ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ 2023

Τμήμα Α' (Α-Λ) – Αναπλ. καθηγήτῆς Νικ. Ι. Ελευθεριάδης

Αξιότιμες κυρίες, αξιότιμοι κύριοι,

Σας συγχαίρω από καρδιάς για τη μεσοσταθμικώς απολύτως ικανοποιητική, και συχνά εξαιρετική επίδοσή σας στο μάθημα του Πτωχευτικού Δικαίου. Παραθέτω κατωτέρω την επίλυση, σε ανταπόκριση αιτήματός σας, αλλά και έχοντας την εδραία πεποίθηση ότι οι εξετάσεις είναι προεχόντως μάθημα.

Επιθυμώ να διευκρινίσω ότι τα θέματα ήταν κοινά για αμφότερα τα τμήματα, και εισηγητής μάλιστα ο καθηγητής κ. Ψυχομάνης. Τον ευχαριστούμε από καρδιάς, με αφορμή την αφυπηρέτησή του στις 31.08.2023, για την αφοσίωσή του – πέραν όλων των άλλων γνωστικών αντικειμένων που θεραπεύει - στο Πτωχευτικό Δίκαιο, για την εξαιρετη συνέπεια του έναντι της επιστημονικής και φοιτητικής κοινότητας με τη συχνότατη επικαιροποίηση του περισπούδαστου συγγράμματός του, για την προθυμία του να συνδράμει τη μελέτη των φοιτητών θέτοντας στη διάθεσή τους το έργο του ακόμη και προ της κυκλοφορίας, αλλά και για την εξαιρετικής πυκνότητας επιτομή του προς διευκόλυνση της προετοιμασίας τους.

Η παρούσα επίλυση αφορά ωστόσο μόνο τους φοιτητές του Α' τμήματος και τον τρόπο που εγώ τους αξιολόγησα, και διόλου δεν προκαταλαμβάνει – θα ήταν αν μη τι άλλο άκομψο και αντιδεοντολογικό εκ μέρους μου – το πώς αξιολόγησε ο καθηγητής κ. Ψυχομάνης, διδάσκων του Β' τμήματος, τους δικούς του φοιτητές επί των κοινών θεμάτων.

Με την παρούσα εκλείπει, καθ' όσον με αφορά, και η ανάγκη της διαδικασίας επίδειξης γραπτών, από την οποία έχω αποκομίσει τη δυσάρεστη εμπειρία ότι εκφυλίζεται συχνά σε στάση επαιτείας βαθμών, απάδουσα προς το ήθος και την αξιοπρέπεια που πρέπει να χαρακτηρίζει φοιτητές που προορίζονται να υπηρετήσουν το λειτούργημα του Δικαστή, του Δικηγόρου ή του Συμβολαιογράφου. Αδυνατώ να πιστέψω ότι κάποιος δεν θυμάται τι έγραψε, ώστε να το αντιπαραβάλει με την παρούσα: Κάτι τέτοιο θα συνιστούσε, άλλωστε, ομολογία ότι το γραπτό του δεν ήταν καρπός προσωπικού του μόχθου, αλλά αντιγραφής.

A. ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΘΕΜΑ

Ο διορισθείς σύνδικος της πτώχευσης επιχειρηματία με συνεργείο αυτοκινήτων σπεύδει σήμερα να αποσφραγίσει το συνεργείο που είχε ο ίδιος προ 2 ημερών σφραγίσει. Εκεί, τον περιμένουν δύο άτομα, που σε οξείς τόνους απαιτούν να τους αποδώσει αμέσως τα αυτοκίνητά τους που είχαν αφεθεί στο συνεργείο για επισκευή και παραμένει σ' αυτό, επισκευασμένα, μετά τη σφράγιση του. Ένας, επίσης, τεχνίτης του συνεργείου έχει αρχίσει απεργία πείνας στον προαύλιο χώρο, διαμαρτυρόμενος έντονα για απλήρωτους μισθούς 10 μηνών, στη διάρκεια των τελευταίων 3 ετών, κατηγορώντας, μάλιστα, τον εργοδότη του επιχειρηματία πως αντί να πληρώνει τις υποχρεώσεις του είχε προβεί προ μηνός σε αγορά αυτοκινήτου PORSCHE, που δώρισε στον γιό του. Ο σύνδικος, πάντως, διενεργεί την αποσφράγιση, κάνει την απογραφή των πραγμάτων του συνεργείου και κουρασμένος πιά, κάθεται στο γραφείο του επιχειρηματία, ανοίγει τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, που βρίσκεται εκεί, και διαβάξει σχολαστικά την ηλεκτρονική αλληλογραφία (e-mails) του επιχειρηματία. Το μυαλό του όμως απασχολούν και διάφορα ερωτήματα:

1. Τι πρέπει να κάνει με τα αιτήματα των ατόμων, που ζητούν τα αυτοκίνητα τους; Και τι δικαιώματα θα έχουν αυτοί, αν αρνηθεί την απόδοσή τους;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βαθμολόγησα το ερώτημα με μέγιστο 2 μονάδων.

Οι κύριοι των αυτοκινήτων είναι δικαιούχοι αποχωρισμού (άρθρο 112 Ν. 4738/2020), και θα απευθύνουν σχετικό αίτημα προς το σύνδικο, ο οποίος θα αποδώσει τα αυτοκίνητα κατόπιν αδείας του εισηγητού δικαστού. Αν αυτοί αρνηθούν, οι κύριοι των αυτοκινήτων θα εναγάγουν το σύνδικο είτε ως κύριοι με τη διεκδικητική αγωγή (ΑΚ 1094), είτε βάσει των περί συμβάσεως έργου διατάξεων (ΑΚ 685).

Αποτελούν πλήρως εσφαλμένες απαντήσεις α) η εφαρμογή των περί πτωχευτικής διεκδικήσεως (άρθρο 113 Ν. 4738) διατάξεων (απολύτως ειδικός θεσμός του πτωχευτικού δικαίου με πολύ περιορισμένο πεδίο εφαρμογής) και β) η εφαρμογή των περί εκκρεμών αμφοτεροβαρών συμβάσεων διατάξεων του Ν. 4738: Ο εισηγητής του θέματος τονίζει στη διατύπωση ότι τα αυτοκίνητα είναι πλέον επισκευασμένα. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει «εκκρεμής αμφοτεροβαρής σύμβαση» κατά την έννοια του νόμου, αφού εκείνη προϋποθέτει ότι ΑΜΦΟΤΕΡΑ τα συμβαλλόμενα μέρη ΔΕΝ έχουν εκπληρώσει ακόμη ή δεν έχουν εκπληρώσει ΠΛΗΡΩΣ μία τουλάχιστον ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΡΟΣ ΠΑΡΟΧΗ έκαστος. Εδώ, η μόνη νοητή εκκρεμότητα που μπορεί να υπάρχει είναι η ενδεχόμενη μη καταβολή του εργολαβικού ανταλλάγματος από τους κυρίους των επισκευσθέντων αυτοκινήτων! Για την οποία είτε α) θα τους εναγάγει ο σύνδικος, ως αποκλειστικώς νομιμοποιούμενος μη δικαιούχος και μη υπόχρεως διάδικος στις δίκες περί την πτωχευτική περιουσία (στην οποία αδιαμφισβήτητα ανήκει η αξίωση του πτωχού προς καταβολή του εργολαβικού ανταλλάγματος), ή θα αποκρούσει την κατά τα ανωτέρω αγωγή τους με την κατ' άρθρον 325 ΑΚ ένσταση επισχέσεως, έχοντας σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα να εκπλειστηριάσει δημοσίως τα αυτοκίνητα και να ικανοποιήσει προνομιακώς την αξίωση του πτωχού επί του εργολαβικού ανταλλάγματος από το πλειστηρίασμα λόγω του κατ' άρθρον 695 ΑΚ νομίμου ενεχύρου του (πτωχού) εργολάβου επί του επισκευασθέντος κινητού πράγματος. Το ζητούμενο όμως της ασκήσεως δεν είναι τι θα κάνει ο σύνδικος, αλλά τι θα κάνουν οι κύριοι των επισκευασμένων αυτοκινήτων.

2. Ποια είναι τα δικαιώματα (απαιτήσεις) του απεργού πείνας ως εργαζόμενου για τους οφειλόμενους μισθούς του στην πτώχευση του εργοδότη του;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βαθμολόγησα το ερώτημα με μέγιστο 2 μονάδων.

Ο μισθωτός θα αναγγεληθεί στην πτώχευση για τις απαιτήσεις του για τα δεδουλευμένα, οι οποίες τυγχάνουν πτωχευτικά πιστώματα (άρθρο 109 παρ.2 Ν. 4738). Για την κατάταξή του εφαρμόζονται, κατά παραπομπή του άρθρου 167 παρ.2 Ν. 4738 α) το άρθρο 975 ΚΠολΔ (γενικό προνόμιο για μισθούς 2 ετών, με τη σειρά του νόμου, στην οποία προστίθενται ΩΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ των εργατικών, οι απαιτήσεις του άρθρου 167 Ν. 4738) και β) το άρθρο 977^Α ΚΠολΔ (υπερπρονόμιο), αλλά μόνο για τους μισθούς των τελευταίων 6 μηνών και με το πλαφόν του νόμου. Περαιτέρω, κατά το π.δ. 1/1990 έχει λαμβάνειν μισθούς 3 μηνών από τον ΟΑΕΔ, ως προνοιακή φυσικά παροχή και εκτός πτωχευτικής διαδικασίας.

Αναπτύξεις για αποζημιώσεις απολύσεως, καταγγελία που δεν προκύπτει από το ιστορικό, απασχόληση από το σύνδικο μετά την πτώχευση και εντεύθεν ομαδικές μισθολογικές απαιτήσεις κλπ κλπ που είδαμε σε ορισμένα γραπτά είναι ΑΣΧΕΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.

3. Τι οφείλει ο σύνδικος να πράξει για να παραλάβει και συμπεριλάβει στην πτωχευτική περιουσία την PORSCHE του γιού του επιχειρηματία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βαθμολόγησα το ερώτημα με μέγιστο 2 μονάδων.

Κατά τη διάταξη της περ. α' του άρθρου 117 Ν. 4738 ανακαλούνται υποχρεωτικώς «Δωρεές και χαριστικές γενικά δικαιопραξίες, καθώς και αυτές στις οποίες η αντιπαροχή που έλαβε ο οφειλέτης ήταν δυσανάλογα μικρή σε σχέση με τη δική του παροχή. Εξαιρούνται οι συνήθεις δωρεές που γίνονται για λόγους κοινωνικής ευπρέπειας ή από λόγους ηθικού καθήκοντος, καθώς και πράξεις από ελευθεριότητα που διενεργήθηκαν από τον οφειλέτη σε εκπλήρωση νομικής υποχρέωσης και παροχές προς οικονομική ή επαγγελματική αποκατάσταση των τέκνων του, εφόσον οι παροχές είναι ανάλογες προς την περιουσιακή του κατάσταση και δεν επέφεραν ουσιώδη ελάττωση της περιουσίας του οφειλέτη». Επομένως, η σωστή απάντηση απαιτεί διπλή υπαγωγή: Της διαθετικής δικαιопραξίας (μεταβιβάσεως του αυτοκινήτου λόγω δωρεάς) στις δωρεές, και της δωρεάς σε εκείνες που ΔΕΝ γίνονται από λόγους κοινωνικής ευπρέπειας ή ηθικού καθήκοντος. ΑΥΤΟΝΟΗΤΑ ΔΕΝ πρόκειται για παροχή προς οικονομική και επαγγελματική αποκατάσταση του τέκνου, αφού το πολυτελές αυτοκίνητο ούτε μέσο παραγωγής είναι ούτε οιαδήποτε επαγγελματική δεξιότητα εισφέρει! Ο σύνδικος πρέπει να ασκήσει την ανακλητική αγωγή.

Σφάλμα η εντόπιση στην αγορά του αυτοκινήτου και ο χαρακτηρισμός της ως πράξεως δυνητικής ανάκλησης (118), αφού δεν προκύπτει γνώση της βλάβης των πιστωτών από τον πωλητή του αυτοκινήτου. Ακόμη μεγαλύτερο σφάλμα (και εντεύθεν βαθμολογούμενο με 0 ως απάντηση) ο χαρακτηρισμός της δωρεάς του πανάκριβου αυτοκινήτου στο τέκνο ως πράξεως δυνητικής ανάκλησης (118) ή – ακόμη χειρότερα – πράξεως δολίας βλάβης των πιστωτών (119): Δεν συνάγεται από τα ιστορούμενα στην άσκηση η κατά περίπτωση αναγκαία υποκειμενική κάλυψη, που είναι άλλωστε στη πράξη εξόχως δυσαπόδεικτη (Το τεκμήριο του 118 παρ. 2 ΕΙΝΑΙ ΑΛΥΣΙΤΕΛΕΣ, διότι η δωρεά ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΜΦΟΤΕΡΟΒΑΡΗΣ ΠΡΑΞΗ και ΔΕΝ ΕΜΠΙΠΤΕΙ ΚΑΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ). Αλλά το επιβάλλουν και παιδευτικοί λόγοι: Ο νομικός, ο οποίος έχει έτοιμη λύση (κανόνα δικαίου στον οποίο ευχερώς υπάγεται η ιστορική βάση – εδώ 117 περ. α' – χωρίς αποδεικτικές δυσχέρειες) και παρά ταύτα τον παραβλέπει και αναζητεί την εφαρμογή άλλων, που προϋποθέτουν δυσχερέστατη απόδειξη ενδιαθέτων καταστάσεων, καλείται στο λαϊκότροπο ιδίωμα «χασοδίκης» ...

4. Μήπως, σε σχέση με την ανάγνωση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του επιχειρηματία, δεν έπραξε καλώς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βαθμολόγησα το ερώτημα με μέγιστο 1 μονάδος.

Άρθρο 143 Ν. 4738. Απαιτείται εδώ διάκριση και υπαγωγή. Είναι προφανές ότι, αν δεν ανοιχθούν τα μείλς του πτωχού, δεν υπάρχει τρόπος να γνωρίζει ο σύνδικος ποια άπτονται της πτωχεύσεως και ποια όχι, ενώ είναι προφανές ότι και το θέμα ενός μείλ μπορεί να είναι παραπειστικό, με τίτλο που παραπέμπει π.χ. σε διαπροσωπικές σχέσεις αλλά περιεχόμενο που αφορά σε εμπορικές ή αστικές συναλλαγές αφορώσες στην πτωχευτική περιουσία. Άρα, αδιαμφισβήτητα καλώς έπραξε, και ώφειλε μάλιστα να τα αναγνώσει ένα - ένα, ώστε να εντοπίσει π.χ. πράξεις υποκείμενες σε πτωχευτική ανάκληση, ιδίως αποδείξεις για γνώση των αντισυμβαλλομένων σε αμφοτεροβαρείς πράξεις (118)!

Βοηθείστε τον να βρεί τις απαντήσεις- Θα αμειφθείτε αναλόγως, όχι πάντως άνω των 7 βαθμών.

B. ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ (Να γραφεί το ένα από τα δύο)

1. Πτωχευτική απαλλοτρίωση (Έννοια – Έναρξη – Νομική φύση)
2. Η εμπράγματη αγωγή του ενέγγυου πιστωτή (τα βασικά)

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Αποτέλεσε εξαιρετικά απογοητευτικό φαινόμενο η κατάθεση δύο ή τριών γραπτών, που εφήρμοσαν προϊσχύσαν δίκαιο, ήτοι τον ΠτωχΚ (Ν. 3588/2007) όπως ίσχυε μετά τις τροποποιήσεις του. Αυτό είναι το απολύτως ασύγγνωστο σφάλμα κατά την εφαρμογή του δικαίου, και βεβαίως τα γραπτά αυτά βαθμολογήθηκαν με απόλυτο μηδέν, αυτονόητα ακόμη και στις όχι σπάνιες περιπτώσεις που τα ερωτήματα απαντήθηκαν ορθά επί τη βάση του προϊσχύσαντος δικαίου, και βέβαια ακόμη και στις περιπτώσεις που η ρύθμιση έχει παραμείνει κατά περιεχόμενο ίδια και στο νέο δίκαιο του Ν. 4738/2020. Η εφαρμογή μη ισχύοντος πλέον δικαίου, αν οφείλεται σε αμέλεια, υποδηλοί ασύγγνωστη επιπολαιότητα για κάποιον που φιλοδοξεί να αναλάβει στα χέρια του ζωές και περιουσίες συμπολιτών του. Αν πάλι τυχαίνει κάποιος να πιστεύει ότι δικαιούται να εξετάζεται στο δίκαιο που είχε κάποτε ακούσει ή για το οποίο είχε κάποτε λάβει δωρεάν σύγγραμμα, παρά το ότι το δίκαιο αυτόν δεν ισχύει πλέον, σημαίνει ότι δεν έχει επίγνωση της φύσεως του δικαίου, πράγμα που υποδηλοί θεμελιώδη ακαταλληλότητα του ενδιαφερομένου για τη Νομική.

Στα θεωρητικά ερωτήματα προσδοκείται σύντομη ανάπτυξη, αλλά όχι απλή επανάληψη των διατάξεων (που δεν λαμβάνει κάτι παραπάνω από 0,5 βαθμούς). Π.χ. δεν είναι πλήρης απάντηση εκείνη που δεν απαντά – με δυο γραμμές! - στο ερώτημα της νομικής φύσεως της πτωχευτικής απαλλοτριώσεως, ήτοι ποιος ο φορέας της πτωχευτικής περιουσίας (ανεξαρτήτως του ζητήματος της εξουσίας διαθέσεως) κατά την πτωχευτική διαδικασία και μέχρι εκποιήσεως, ή υπό ποια ιδιότητα ο σύνδικος διαχειρίζεται και διαθέτει αυτήν.

Θα ευχόμουν, εξάλλου, μεγαλύτερη ακρίβεια στην έκφραση και συνεπέστερη χρήση της νομικής ορολογίας. Δεν περιποιεί τιμή σε τελειοφόιτους Νομικής η χρήση φράσεων όπως «για την απάντηση στο ερώτημα θα συμβουλευθούμε (!!) το άρθρο χ» (ως εάν ο Νόμος ήταν μια γνώμη και μόνον!), αντί του ορθού «Το ζήτημα ρυθμίζεται/διέπεται από τη διάταξη του άρθρου χ», ούτε να καλούνται (στο **γραπτό** λόγο νομικού!) τα πρόσωπα «άτομα», κατά το ευτελές γλωσσικό ιδίωμα της δημοσιογραφίας και των ΜΚΔ.

Τέλος, όπως προκύπτει από την επίλυση, ήταν εντελώς αδικαιολόγητη η ανάλωση άνω των τριών σελίδων (κατά μέγιστο) κόλλας αναφοράς για την πληρέστατη απάντηση πρακτικών και θεωρητικών ζητημάτων. Ο φραστικός πλατειασμός, η επανάληψη του ιστορικού, η παράθεση διατάξεων που δεν αποβαίνουν κρίσιμες για το θέμα, οι επαναλήψεις κλπ μόνο βλάπτουν τον ενδιαφερόμενο, και απλώς επιρρωνύουν την εντύπωση ότι για το ζητούμενο δεν έχει κάτι να πει. Η συνήθεια αυτή θα αποβεί ολέθρια για τον ενδιαφερόμενο αν την εφαρμόσει αύριο σε δικόγραφα. Επιπλέον, ισχύει πάντοτε: Πολλά λόγια – πολλά λάθη!

Σας ευχαριστώ για τη γόνιμη συμμετοχή σας στη διδασκαλία του Πτωχευτικού κατά το εαρινό εξάμηνο, από την οποία διατηρώ τις καλύτερες αναμνήσεις (που ενισχύθηκαν από την επίδοση των συμμετεχόντων) και σας εύχομαι καλή πρόοδο και καλό καλοκαίρι!

Με τιμή,

Αναπληρωτής καθηγητής Νικόλαος Ι. Ελευθεριάδης